

De gode viljers

Der burde være nok at glæde sig over for de delegerede på SF's landsmøde i bededagsferien. Schlüters kriseløsning har i stigende grad handletallene og den folkelige anstændighedsfølelse imod sig. Overenskomstindgrebet skabte de dråber, der fik bægeret til at flyde over, og understrømmenes voldsomhed overraskede vel alle — også venstrefløjen.

Af HANS JØRGEN VODSGÅRD

MIDT I PÅSKENS protestbølger kom opinionstallene og viste, især takket være SF's fortsatte vælgermæssige gallop fremad, at arbejderpartierne havde flertallet inden for rækkevidde, hvis vi fik et valg. Og det tyder stadig mere på snart kan blive aktuelt. Skattereformen og finansloven til efteråret kan meget vel sprænge sammenholdet både internt i regeringen og mellem denne og de radikale.

Pludselig blev SF's mærkesag den helt varme sag i den offentlige debat. Det syntes lang tid siden, at formand Gert i december i Folkesocialisten kunne beklage sig over, at partiet trods succes på enkeltstager endnu ikke havde vundet gehør i offentligheden for sin politiske hovedlinje — arbejderflertallet.

Det er gået hurtigt, for hurtigt, mumlede mange SF'ere i

baglokalerne udenfor mediernes lys. Bag ved den officielle sejrsikkerhed var der en vis uro over den lette succes i oppositionens rolle og især anspændtheden over muligheden for et snarligt (med-)ansvar. Politisk set er 1. etape i SF's tretrinnsraket mod socialismen ved at være vundet; ikke så meget på grund af parteits egen indsats, som af den borgerlige regerings egen grådige og kortsigtede polariseringskurs. Samarbejdet over midten mellem arbejderbevægelsens højrefløj og de borgerlige er brudt, og der er skabt et folkeligt pres på socialdemokratiet for et klart alternativ. Men problemet er, at dette langt fra er kørt i stilling endnu. SF's 2. og 3. etape svæver i vinden.

Det, Albinus i Informations leder den 6.5. tolker som »landsmødet ubekymrede — næsten sløve — accept af Gert Petersens nye økonomiske realisme«, drejede sig ikke om sløvhed og formandsdyrkelse, men om trykket bekymring for at drømmen i virkeligheden kan blive et mareid. Selvom en reformpolitik med et socialistisk sigte aldrig har været nærmere end nu, er krisens udfordringer overvældende. Magtens alvor — og sporene fra de to tidligere arbejderflertal lå tavst over landsmødet, ligesom mindet om splittelsen af partiet i 67 spøjte. Denne gang, tredje gang må det ikke gå galt igen.

Samling bag fanerne

Den manglende protest og fraværet af de alvorlige rivegilder på landsmødet udtrykte et bredt ønske om at samle tropperne til det nye ansvar. I den åbne plenumdebat blev særinteresser og personlige mærkesager neddæmpet til fordel for samling om den påtvungne fælles sag — arbejderflertallet. Særlige kæphede blev skubbet til side af det overordnede spørgsmål om, hvad partiet skal stille op med SD's stok. Selv uenigheden om

freds- og sikkerhedspolitikken blev holdt nede i gruppediskussionens foraer; og beslutning om et nyt program var her på forhånd udsat til næste landsmøde for at undgå splid i partiet.

Denne samling bag fanerne udtrykte et ønske om at sikre partiet en mere selvstændig og handlekraftig politik, der indebærer prioriteringer ud fra en overordnet og sammenhængende politisk linje. Stående overfor magtens ansvar afskrev de delegerede overbudspolitik og delkrav ude af proportioner. Partiet kan ikke længere leve på at være en art paraplyorganisation for forskellige antikapitalistiske interesser, hvilket det ellers med held har vokset på siden nedturen efter opgøret med højrefløjen i midten af 70'erne.

Holdningsændringen på landsmødet var markant. De faglige, der tidligere har satset på lønkamp uden parlamentarisk »støtte«, var nu de mest ivrige fortalere for et rødt kabinet, der reelt vil medføre tre(to-)partsforhandlinger og »frivillig« indkomstpoltik. Det voksende krav fra arbejdspladserne om en ny arbejderregering har nok gjort sit her. De gamle tendenser til syndikalisme var ikke til at spore. De grønne og kvindegrupperne underordnede deres kvalitative delkrav under hovedkravet om social genopretning og en forbedring af de økonomiske balanceproblemer, især arbejdsløsheden. Ja selv den centrale lønmotagerfond, ØD, som tidligere blev betragtet som en nødvendig kamel at sluge for at få indført det decentrale arbejdspladodemokrati, VD, blev nu fremhævet som et selvstændigt delmål for bedre at kunne styre de produktive investeringer og blokere borgerskabets økonomiske obstruktion.

Under ansvarets åg blev der således lagt luft til de mere småborgerlige og syndikalistiske og dermed proudhonistiske tendenser i partiet, som oppositionstidens vokseværk og manglende selvstændighed overfor græsrodderne skabte grobund for. I stedet for at fortolke det nye fodslav som opportunisme, skulle man snarere se det som ens tiggende afstandstagen fra populisme og utopisme. Den røde stok

voksende på gulerøddernes bekostning.

Tavs reformisme

Men hvad med de konkrete indrømmelser til SD. Er de ikke udtryk for en reformistisk højredrejning, som f.eks. stal i Informations mente. Så enkelt er det ikke.

For at undgå misforståelser; når SF tilsluttede sig — hvilket ikke er nogen nyhed — en stram løn- og prispolitik, skyldes det ikke noget surt kompromis overfor SD, men en sur nødvendighed, som enhver reformpolitik, også en socialistisk, må indrette sig på. De punkter, hvor SF gav reelle indrømmelser, drejede sig om dels at åbne for ØD uden at VD automatisk skal med, dels om en mindre hastighed for arbejdstidens nedsættelse, dels om en langsommere nedrustning i stedet for afrustning her og nu.

Men disse kompromisser blev taktisk defineret. De skal styrke »samtalen« med SD inden et valg, for at øge arbejderpartiernes mulighed for at vinde flertal, og for at styrke SF's stilling overfor SD efter valget. Ved at give indrømmelser nu søger man at undgå at blive tvunget til senere at sluge langt flere som et støtteparti, der ikke »kan« vælte en socialdemokratisk mindretalsregering. Det kan diskuteres, om det er en fornuftig taktik at indgå kompromis på forhånd og udviske sin egen profil for at undgå, at den bliver tværet ud senere — men at være taktisk indebærer i sig selv ikke nogen højredrejning.

Derimod er faren til stede, hvis der ikke aftages et forløb, der peger fremad — og det var ikke tilfældet på landsmødet. Der var ingen tale om de videre skridts muligheder for en radikalisering. Man var villig til at give indrømmelser til SD, hvis man selv fik nogle. Men der var ingen nærmere diskussion af deres indhold, prioritering og muligheder for at blive tilkæmpet. Som tendens blev den megen tale om og til SD brugt som en undskyldning for en manglende selvfaklaring. Nødvendigheden af et samarbejde med SD blev her nærmest brugt til at skjule, hvad SF egentlig selv har tænkt sig at stille op, hvis det får magt, som det har agt.

Denne »tavshed« kan meget nemt åbne op for en reformistisk glidning, hvor den taktiske kompromisløse ender med at blive den reelle politiske linje. Især fordi den »sunde fornuft« og udbredte pragmatiske holdning i SF, som ofte har været en styrke i andre sammenhænge, ikke styrker de teoretisk-strategiske blokader mod reformismen.

Stille stokkeslag

Umiddelbart skulle reformismen dog ikke kunne vinde indpas. I landsmødet politiske betragtninger og i den endelig udtalelse blev det fremhævet, at en skærpe af klassekampen er uundgåelig ved et arbejderflertal. Ligeledes understreger arbejderflertalsprogrammet fra landsmødet 84, at der kræves »reformer, der anfægter grundelementet i kapitalismen — den frie markedsøkonomi« for ellers når et arbejderflertal ikke »længere end at administrere det kapitalistiske samfunds kriser«.

Både i dette program og i udkastet til SF's økonomiske politik fra 83 er der opstillet præcise krav til de politøkonomiske »stokkeslag«, der skal føres overfor borgerskabets bevidste sabotage og markedsmekanismens egen objektive blokader. En stribe af konkrete strukturpolitiske reformer, der på trods af kapitalmagtens obstruktion kan styre forholdet mellem produktion og forbrug og sikre investeringer ud fra samfundshensyn — såsom:

- en samfundsovertagelse af banker, sparekasser og forsikringsselskaber
- en central lønmotagerfond, ØD
- en solidarisk jordbrugerfond
- begyndende nationaliseringer af nøgleindustrier, især indenfor energiområdet
- en øget offentlig produktion og målrettede erhvervsstøtteordninger
- en selektiv afgift-, skatte- og tilskuds politik overfor den private produktion
- en indkomstpoltisk helhedsløsning gennem en skattereform, prisstop, en stram og solidarisk lønpolitik og retfærdig justering af de sociale overførselsindkomster.

Selvom disse systemgennem-brydende reformer er helt centrale i en bæredygtig økonomisk kriseløsning, blev de ikke frem-

Indersyn

hævet som de »indrømmelser«, partiet vil afkræve af socialdemokraterne til gengæld for selv at give »indrømmelser«. Man fik ikke fornemmelsen af, at de skal udgøre de centrale punkter i protokollatet for et formaliseret samarbejde, som kan sikre et »operationsdygtigt« arbejderflertal. De lever i det hele taget en for stille tilværelse i SF's agitation for en alternativ økonomisk hestekur.

Planløs oprydning

Netop denne »tavshed« kan åbne for, at man nemmere »overser« den nære sammenhæng mellem en solidarisk økonomisk kriseløsning og det politiske systemgennembrud. »Tavsheden« giver mulighed for med god samvittighed og i bedste vilje at henge sig til et »socialliberalt« samarbejde med SD om at sikre det umiddelbare mål, social genopretning og mindre arbejdsløshed — uden at påbegynde systemoverskridende strukturpolitiske reformer. Først vil man samle arbejderpartierne kræfter om en solidarisk kriseløsning, for derefter at gå over til næste punkt på dagsordenen, at tage socialistiske skridt. Med andre ord, man vil først rydde op efter Schlüter, inden man starter det besværlige opgør med kapitalismen. Hermed er man i ren voluntarisme (og teoriløshed) på vej over i en traditionel reformistisk praksis.

For selvom dette solidariske genopretnings- (og ikke specielt socialistiske) projekt i sig selv er helt legitimt, så er problemet, at det næppe kan lade sig gøre. Marxistisk set — og SF hævder jo at bygge på marxismen — er det usandsynligt, at en sådan »oprydning« kan gennemføres uden mere dybtgående brud. Et forsøg på under krisens tryk at skabe social genopretning uden at overskride markedsekonomiens og klassekompromissets grænser vil sandsynligvis blot forværrer den økonomiske kriseløsning. I en kapitalistisk højkonjunktur kan man sikre en vis social ansvarlighed, men ikke i en lavkonjunktur — og det er netop også socialdemokratismens og reformismens problem idag, og det kan meget nemt også blive SF's problem imorgen. Den nuværende krise er så dyb, at systemet må overskrides for

blot at sikre arbejderklassens og de udstødes kortsigtede og umiddelbare interesser.

Når SF kan forfalde til at løse den økonomiske kriseløsning og de socialistiske reformer fra hinanden i to adskilte faser, skyldes det ikke kun en taktisk nødvendighed af et kompromis med SD for at sikre et moderat arbejderflertal. Nej, muligheden for forfald har en dybere rod i dele af SF's overgangsstrategi. I princip- og handlingsprogrammet fra 1980 benyttes således en etapeinddeling for vejen til socialismen, hvor der først forventes borgerlig obstruction og forbitret klassekamp under 3. etapes begyndende overgang til socialismen. Og dvs. at under 2. etape begyndende arbejderflertal kan der være håb om sammen med socialdemokraterne at sikre en solidarisk kriseløsning uden at starte et systemopgør.

Fransk lurepasning

For så vidt SF er »uansvarlig« for tiden, skyldes det netop, at partiet ikke klarere fastholder sine krav om strukturpolitiske indgreb, som kan sikre en overskridelse af markedsekonomiens begrænsninger. For uden disse midler vil et arbejderflertal være henvist til en kriseløsning på liberalismens betingelser; og hvorfor skulle man økonomisk set kunne gøre det bedre end Schlüter. Tværtimod, et forsøg på at sikre social genopretning og indkomstudjævning vil være at kaste grus i markedsmekanismen og stene efter borgerskabet — og resultatet vil blive investeringsstrejke og anden obstruction, som man ikke har reelle modforholdsregler imod. Den mangelfulde sammenhæng mellem den solidariske kriseløsning og det socialistiske projekt kan give bagslag og ende i et »fransk tilbagegøge«.

For krisen kan ikke løses med de traditionelle socialdemokratiske midler, som man forsøgte sig med i Frankrig. Hvis SF'ere håber på det, nærmer de sig

SD's mangel på både økonomisk og politisk realitetssans. For at sikre en bæredygtig reformpolitik må SF presse SD bort fra dets økonomisk uansvarlige forsøg på at løse krisen med rene fordelingspolitiske indgreb (jvf. SD's program »Den solidariske vej«). SF må kræve de »søde« strukturpolitiske indgreb til gengæld for den »sure« svækkelse af kravene til VD, arbejdstidsnedsættelsen og afrustning. Ellers ender et arbejderflertal med et kompromis, hvor SD får lov til at bestemme den økonomiske kriseløsnings form, mens SF blot får visse demokratiske og humane delreformer igennem. En handel, hvor SD bestemmer indgrebet i systemets kruptap, økonomiens reproduktionsformer, mens SF får lov til at lave lidt human grøn sminke i overbygningen og i systemets randområder. Hvis det bliver tilfældet, er arbejderflertallet dømt til at bryde sammen på halvdistanzen.

Uden en klarere agitation for, at det er økonomisk nødvendigt med disse strukturpolitiske »indrømmelser« fra SF's side, gør man det for let for SD at repræsentere den økonomiske fornuft i offentligheden — og det er mildest talt ikke fornuftigt. Ikke alene svækker man muligheden

for at give det kommende arbejderflertal en bæredygtig reformpolitik, men man svækker også sin egen selvstændige økonomiske og politiske profil. Man fraskriver sig sine bedste kort til at presse SD med inden et valg og har med en sådan lurepasning også for lidt at presse med senere under et eventuelt arbejderflertal.

Det bliver for svært at tildele SD sorteper for det moderate arbejderflertals manglende resultater — og hermed også at styrke radikaliseringen af den sociale basis for dette flertal og dermed at sikre en stigende støtte til det socialistiske projekt. □

